

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY

IDŐSZAKI KIADVÁNYA

8. SZÁM

2013 OKTÓBER-DECEMBER

IMPRESSZUM

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY IDŐSZAKI KIADVÁNYA

MEGJELENIK : negyedévente

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: az alapítvány elnöke és kuratóriumi tagjai

A kuratórium elnöke: Varga Sándor

A kuratórium tagjai: Eszteró Lajos

Tóth Sándor

Vajó Sándor

Virágh Dezső

LEVELEZÉSI CÍM: Varga Sándor Nyírtura, Rózsa u. 10. 4532

EMAIL CÍM: vargasa@freemail.hu

Tisztelt Madárbarát

Siroki Zoltán 1906. július 25-én született. Statisztikus édesapja díszmadarakkal foglalkozott szabadidejében, így a fiú gyakorlatilag beleszületett a díszmadarak szeretetébe. A madarak mellett később kiváló ismerője és kutatója lett a bogarak, a sáskák és a növények világának. Vallotta, hogy a természetszerető ember teljesebb, emberségesebb ember. Publikációival, levelezéseivel, emberi kapcsolataival megannyi fiatal és idős érdeklődővel ismertette meg hobbinkat, és tette azt egy életre szóló szenvedéllyé. 1987-ben bekövetkezett halálával egy különleges embert veszített a hazai madarásztársadalom.

1990-ben a Siroki család által létrehozott, majd 1993 februárjában a Fővárosi bíróságon nyilvántartásba vett Siroki Zoltán Alapítvány díjazottja, a díjjal járó vándorszerleg tulajdonosa 1993 óta minden esetben egy köztiszteletben álló, több évtizedes tenyésztői múlttal rendelkező, a hazai díszmadártenyésztés hírnevének öregbítésén, a szervezeti élet vonzóbbá tételén dolgozó madarász volt.

A Siroki-díj (vándorszerleg) eddigi tulajdonosai közül mára már csak nyolcan vannak közöttünk. Ebben az évben búcsúztunk Gere Géza professzortól, aki nem csak Siroki-díjas volt, hanem az Alapítvány elnöke is hosszú éveken át. Pótolhatatlan veszteség érte a hazai madarásztársadalmat Vass Sanyi bácsi, szintén Siroki-díjjal kitüntetett madarásztársunk halálával is. Természetes, hogy a vándorszerleget nem harmincas, negyvenes éveikben járó madarászok kapják, hiszen gyakorlatilag több évtizedes érdemeket ismer el az alapítvány e kitüntetéssel, ám mégis úgy érezzük, idő előtt veszítettük el a hazai madarászat nagyjait.

Emléküket nem csak a serlegbe vésett nevek őrzik, hanem mi mindannyian, talán egyszer majd hasonló érdemeket szerző, szorgos követői a nagy Öregeknek.

(E jegyzet megírása után több, mint egy hónappal, szomorú aktualitásként a fentebb írtakkal, kuratóriumunk egy tagját, az I.D.R.E. elnökét, az MDOSZ ellenőrző bizottságának elnökét, Eszteró Lajost is gyászoljuk. Emlékét megőrizzük.)

Örömmel tapasztaltuk, hogy ez évben minden eddiginél több egyesület segítette munkánkat, és adta le jelölését Alapítványunknak. Bízvást kijelenthetjük, az ország legkiválóbb tenyésztői közül választott a kuratórium.

Az öt legtöbb szavazatot kapott jelölt:

Eszteró Lajos
Gergác Imre
Kertész Dezső
Lengyel Tibor
Maróti Béla

Az öt jelölt közül a kuratórium egyhangú döntéssel választotta ki a kitüntetettet.

Az idei év kitüntetettje – a korábbi díjazottakhoz hasonlóan – szintén országos és nemzetközi hírű szak tekintély.

A Bakony hegység ölén egy kisvárosban, Herenden élő gyémántkoszorús mestertenyésztő, a MDOSZ Roller Szakcsoport elnöke. Madaraival 14 alkalommal nyerte az országos Énekeskanári versenyt, két alkalommal világbajnokságon is sikeresen képviselték madarai hazánkat, hirdetve ezzel a magyar díszmadártenyésztés világszínvonalát e téren.

Gyermekkorában a járni tanulással együtt alakult ki nála a természet szeretete és most 60 évesen is életének meghatározó része maradt. Egy bakonyi kis vadgazdaság vezetőjeként napi kapcsolatban van az erdő – mező élővilágával, annak legszebb zenéjével, a madárdallal... és hogy e csodából sosem elég, otthonában Európa egyik legjobb roller kanári tenyésztetének énekesei gurgulázzák lágyan, halk, mély strófákban azt a csodálatos hangzásvilágot melyet már az ember tökéletesített kedvére.

Kiváló eredményein túl a legnagyobb elismerés illeti, hogy a valaha szebb napokat megélt, a magyar díszmadár tenyésztők egyesületét létrehozó roller kanári tenyésztők a közelmúlta teljesen szétesett egyesületét talpra állította és a 25 évvel ezelőtti maradék 4 fős kis csapatukat, mára sikerült megsokszoroznia, az országos állományt tekintve minőségileg felfejlesztenie.

Kitűnő utánpótlást nevelt ki, segítve minden lépésüket, tenyésztésüket megerősítve a legjobb madaraival. Minden plénumon hirdette, a cél legyőzni a madarait az évszázó énekversenyen.

Sok éves tenyésztői, illetve ismeretterjesztő munkájáért, a hazai díszmadártenyésztés nemzetközi szinten történő elismertségéért végzett tevékenységének, valamint a roller kanári szélesebb szakmai körben történt elterjesztésének elismeréseként a Siroki-díj 2013. évi kitüntetettje: Maróti Béla. Gratulálunk neki!

A Siroki Alapítvány szeptember eleji, Bácsalmáson megtartott ünnepélyes díjátadóján kissé rendhagyó módon két díjat nyújtott át a kuratórium. A 2013-as év kitüntetettje mellett, az Alapítvány történetében másodszor adott ki posztumusz díjat.

Posztumusz díjat vett át az ez év júliusában elhunyt tenyésztőtársunk, Marlok János családja. A díjat sok éves tenyésztői, illetve ismeretterjesztő munkájáért, a hazai díszmadártenyésztés nemzetközi szinten történő elismertségéért végzett tevékenységéért, a hazai szervezeti életben éveken át betöltött szerepéért ítélte oda a kuratórium. Marlok János több éven át volt az MDOSZ alelnöke, a Rákospalotai Madárbarát Egyesület oszlopos tagja. Többszörös magyar bajnok kanáritenyésztő volt. Baráti kapcsolatai behálózták az egész országot. Munkáját az ország majd minden szegletében ismerték és megbecsülték. Isten nyugosztalja!

VÁLOGATÁS SIROKI ZOLTÁN ISMERETTERJESZTŐ ÍRÁSAIBÓL 8. RÉSZ

A kántormadár viselkedése fogságban

A »Brehm«-ben Chernel István kántormadárnak nevezte el ezt a dél-amerikai gyümölcsevő szép madarat (*Euphonia violacea* L.), amely a német madárpiacon »Violettblauer Organist« néven ismeretes. A tudományos és magyar név egyaránt valami kiváló énekest sejtet, pedig nem az. Nem mondható, hogy nem énekel, vagy hangja nem szép, de a kántormadár-név mégis kissé túlzott. Éneke pirókunk nyikorgó hangicsálására emlékeztet, csak változatosabb és dallamosabb. Figyelemreméltó azonban hangutánzó képessége. Dr. Kari Russ-nak volt két hím kántormadara, ezek a karmazsin-pirók és a kínai-fülemüle énekét, más példányok pedig a barátka-poszáta, a sámarigó, a fülemüle és az énekesrigó dalát utánozták. Azok az utazók, akik a kántormadarakat hazájukban figyelték meg és éneküket dicsérték, alkalmasint ilyen hangutánzó művészeket hallottak.

Nekem ebben nincsenek tapasztalataim, mert madárállományomban az asztrildoktól, amandínáktól és szövömadaraktól a legtehetségesebb hangutánzó sem tanulhat énekelni. A hím homloka és egész alsó része narancssárga, felül sötét ibolyakék. A tojó felül olajzöld, alul sárgás olajszínű. Körülbelül akkora, mint a mi csizünk, csak sokkal vaskosabb, úgyhogy nagyobbnak tűnik. A kántormadarak rendszertanilag a tangarákhoz (*Tanagridae*) tartoznak. Az *Euphonia*-nemnek ötvennél több faja ismeretes; Dél-Amerika forróéögövi tájain otthonosak. A kántormadár hazája Brit-Guyana, Surinam, Kayenne, Trinidad és Brazília északi része.

Fogságban eddig tizenhárom fajt tartottak, leggyakoribb közöttük a kántormadár. A kántormadár-félék tartását nagyon megnehezíti, hogy gyümölcsevők és, miként a gyümölcsevők általában, igen sokat esznek és piszkítanak. Az ember nem győzi őket etetni és tisztogatni, feneketlen gyomrukban rövid idő alatt a táplálék elképesztő tömege tűnik el, úgyhogy nem lehet csodálkozni, ha a legtöbb madárkedvelő kedvét veszti tőlük és inkább a magevő madarakat kedveli, mert ezeknek gondozása nemcsak kevesebb fáradsággal jár, hanem aránytalanul olcsóbb is. Ezenfelül, aki a gyakoribb magevőket tartja és tenyészt, kitaposott úton jár. A szakkönyvek ugyanis részletesen ismertetik az eddig elért tenyésztési eredményeket. Kevés olyan faj van, amelyet még senki sem tenyésztett.

Sok rovar- és gyümölcsevő esetében azonban más a helyzet. Ezeknek egészségét hosszabb ideig megóvni nem valami egyszerű dolog, tenyésztésük még kevésbé az.

A szakkönyvek például a pápaszemes madarak (*Zosterops*), cukormadarak (*Cyanerpes*) és kántormadarak esetében legfeljebb csak tenyésztési kísérletekről, nem pedig eredményekről számolnak be. Ha a madárkedvelő ezekkel kísérletezik, szép eredményeket érhet el, és ha tapasztalatait leírja, a tudománynak is hasznára lehet.

Ez volt a célja édesatyámnak, amikor 1931-ben két hím és egy nőtény kántormadarat szerzett. Mind a három épen és egészségesen érkezett meg és amint a fárasztó utazás után eleget pihentek, egy tágas, két méter hosszú, két méter magas és két méter széles madárházba kerültek s abban láthatóan kitűnő helyük volt. Kíváncsi voltam, hogy a két hím miképpen fér meg egymással. Hamarosan kiderült, hogy nem valami nagy a rokonszenv közöttük: gyakran megesett, hogy felborzolt tollazattal mérgesen rontottak egymásnak, de a tojó azonnal a civakodók között termett és szétkergette őket. Nem tűrte, hogy két gavallérja egymásban kárt tegyen.

Nagy papucshős volt mind a kettő. Többször megesett, hogy a veszekedők a rendet teremtő tojó elől a madárháznak egyik félreeső zugába vagy a láda alá bújtak és csak nagy sokára mertek előjönni. Megérkezésük után körülbelül egy hónappal észrevettem, hogy a nőtényt a szebbik hím eteti, elmúlt azonban a nyár, de költési hajlandóságot nem mutattak. Szeptember vége felé azonban nagy örömmre elfoglaltak egy odút és szorgalmasan cipeltek bele mindenféle szemetet. Az Amaranthus albus és a muharfélék termését hordták, de legjobban a papiros tetszett nekik. A madárházban a kalitokat borító újságpapírost vékony csíkokra szaggatták és vitték lakásukba. A szakkönyvek szerint a kántormadarak mind szabad fészket építenek, ezért nagyon meglepett, hogy odút választottak. Családalapító szándékuknak azonban az őszi hideg idő hamarosan véget vetett. Forróégyövi madarakat nálunk a legjobb esetben csak október közepéig lehet szabad levegőn tartani. A téli szálláson, szűkebb helyen, a két hím már nem fért meg, a tojó sem bírta velük, úgyhogy el kellett választanom őket. Tavasszal a madárházban a hímekeket megint összeeresztettem. Néhány napig nem volt baj, de azután egyszer a hivatalból hazajövet nem láttam a magányos hímet. Rövid keresés után a szoba egyik sarkában

csúnyán megtépve találtam rá. Azonnal külön tettem, de, sajnos, már nem lehetett rajta segíteni, másnapra elpusztult, győztes ellenfele halálra kergette. Úgy látszik, ebben a kántormadár is olyan, mint a mi pirókunk. A költési időszakban két hím nem fér meg egy helyiségben, a gyengébbnek pusztulnia kell. A másik hím kántormadár, miután vetélytársától megszabadult, élete párjával azonnal fészeképítéshez látott. Ezúttal egy tág bejáratú odút szemeltek ki, olyat, amelyet a szürke-légykapónak szoktak adni. Az első fészekaljban május végén négy tojás volt, alapszínük fehér, sötét vörösbarna foltokkal egyenletesen tarkázva. Körülbelül akkorák, mint a kanári tojásai, de keskenyebbek. Csak a tojó ül, a hím eteti. A fiókák tizenhárom nap múltán keltek ki és csupaszok voltak. Minden elképzelhető táplálékot az öregek elé tettem, csak hogy a költés sikerüljön; adtam nekik gyümölcsöt, vajjal kevert mézet, keményre főtt tojássárgáját és fehérjét, állandóan friss hangyatojást, csupán lisztkukacomból nem volt. A tojó a felsorolt táplálékból ugyan bőven evett, mégis folyton keresett valamit, idegesen ide-oda röpködött és látszott, hogy valami hiányzik neki. Nem is sikerült a költés, az anya az utolsó kimúlt fiókát négy napos korában dobta ki. Június végén új költés kezdődött, a fészekaljban azonban ezúttal csak két tojás volt; ezek, noha termékenyek voltak, nem keltek ki. Harmadszorra egy szűknyílású odúban költöttek,

három tojásuk ki is kelt, de ezek a fiókák is elpusztultak. A negyedik fészekaljban ugyanebben az odúban ismét csak két tojás volt; ezeket elszedtem tőlük és kifújtam. A négy költés közül tehát egyik sem sikerült. Reménykedtem, hogy a következő esztendőben jobban sikerül a dolog, de a tojó tavasszal, még a költések ideje előtt, betegeskedni kezdett, majd augusztus elején elpusztult. A hímet később eladtam, de új gazdájától hallottam, hogy csak néhány hónappal élte túl élete párját. Az eddigi tapasztalatok szerint a kántormadarak a fogságban nem hosszú életűek.

Nagy kár, hogy nem sikerült tőlük fiókat kapnom; nem tartom lehetetlennek a tökéletes sikert. Ottó Hirtének Kopenhágában 1932-ben sikerült a kántormadárnak egyik közeli rokonát, egy tangara-félét - »Meerblauwe Tangara« (Tanagra sayaca L.) - tenyésztetni. A tangarákat éppen úgy kell táplálni, mint a kántormadarakat, ami tehát jó volt a tangarának, jónak kellene lennie a kántormadárnak is. Ezenfelül K. Neunzig 1921-ben megjelent »Die fremdlandischen Stubenvögel« című munkájában megemlíti, hogy egy kántormadár-fajt tenyésztettek, egyéb adatokat azonban nem közöl. Viselkedésükről általában csak jót mondhatok. Nagyon kedves, szelíd és bizalmas madarak. Saját fajtájukon kívül más madarakkal - náluk kisebbekkel is - jól megférnek, a kántormadár-nőstény csupán a kék-cukormadár (Cyanerpes cyaneus L.) tojóval civakodott. A hímek nem vettek egymásról tudomást. A téli szálláson madarainkat gyakran kieresztettük, hogy a szobában szabadon röpködhessenek. Ez természetesen eleinte nem sikerült baj nélkül, de a madárkák hamarosan megtanulták, hogy az ablaküveg nagyon kemény, nem lehet rajta átrepülni, az ennivalót pedig mindig a kalitkában hagytuk, úgyhogy kénytelenek voltak oda gyakran visszatérni, este pedig az egész társaság rendben bevonult és mindegyik elült a maga rendes helyére. Mihelyt a kalitka ajtaját kinyitottam, elsőnek a pápaszemes-madarak és a kántormadarak jöttek ki. Az ablak párkányán a kalitok mellett több cserépben Phyllocactus nevelődött. A kántormadarak már az első kieresztés napján, alighogy megpillantották a kaktuszokat, örömiükben nagyot rikoltottak, nekiestek a húsos növényeknek és rövid idő múltán semmi sem maradt belőlük. A Phyllocactusok hazája szintén a forróéögövi Dél-Amerika, igen valószínű tehát, hogy ezt a növényt ismerték és már hazájukban is részük volt ebben az ízletes csemegében.

1931-ben, 32-ben és 33-ban más dél-amerikai gyümölcsevő madarakkal együtt a kántormadarakat könnyen be lehetett szerezni. Német, francia és holland madárkereskedők Dél-Amerika legszínompásabb madarait igen olcsón kínálták. Néhány év óta azonban a hirdetésekben ezek nem szerepelnek, úgy látszik, a behozatalnak valami akadályja van, úgyhogy újabb kísérletezésekre ez idő szerint, sajnos, nem gondolhatok.

A Természet 1939/5

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA MADÁRFAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL

9. RÉSZ

Az acélfoltos gerle tenyésztése

Mint ismeretes a 90-es évek végétől rengeteg import madár került az országba a madárinfluenza miatt történő behozatal leállításáig. Sok, addig ritkán előforduló fajhoz lehetett hozzájutni. Ilyen volt a 22 cm nagyságú afrikai vadgerle, az acélfoltos gerle is (*Turtur afer*). Afrikában, Szenegáltól kelet felé Kenyáig, délre Kongótól Rodésziáig fordul elő. A száraz erdő, ritkás fás sztyepp jelenti számukra a megfelelő életteret. Magvakból álló táplálékát gyakran kiegészíti apró rovarokkal, férgekkel. Régebben ez a gerle is ritka volt, bár a tudomány már 1766-ban leírta. Russ szaporította elsőként őket madárszobájában 1911-ben. Sikerült már keresztezni közeli rokonával a tamburin gerlével is.

A nemek egyformák. A hím homloka fehér, a fejtető szürkés, az arc halvány borvörös színű, a fejtollazat többi része szürkés-kék.

A nyak tollai és a hát barnásszürke színezetű, a has piszkosfehér, a mell halvány vöröses-borszínű. A szárnyfedők barnásszürkék, a karfedőkön fémes kék foltok láthatóak.

A tojó színezete halványabb, illetve valamelyest kisebb is a hímnél, ám az ivarok megkülönböztetése kimondottan nehéz. A *T. afer* törzsalakon kívül egy alfaja ismert *T. afer liberiensis* néven.

2002 őszén érkezett belőlük egy szállítmány az országba, amiből egy ismerősöm vásárolt 10 madarat. A nemek között nem mutatkozott különbség, így nem igazán lehetett tudni a hímek és a tojók arányát. Elég vadak voltak és kb. egy hónap után megunta őket a tulajdonosuk, így hozzám kerültek a madarak. Egy kis voliért kaptak szállásul a telelőben, ahol 15 C° alá nem süllyedt a hőmérséklet.

Április végén kerültek ki a szabadtéri volierbe, ami 4m hosszú, 3m magas, 1m széles volt. A madarak szemlátomást jól érezték magukat, kezdtek párba állni. Igyekeztem a kialakult párokat megfigyelni és külön rakni őket hasonló méretű röpdébe, de ebben az évben nem mutattak költési hajlandóságot. Ősszel 3 párat tartottam meg belőlük, helyhiány miatt. Télre visszakerültek a kis volierbe, ahonnan

gond nélkül ismét az előző évi helyükre kerültek vissza. Fészkelőhelynek mindegyikben egy kisebb, karácsony után gyűjtött Norman-fenyőt erősítettem 2-3 m magasságba, a fészektálok mellett. Lakótársként 1 pár pintyfélét tettem melléjük. Más gerlefajjal nem kísérleteztem, mert nem hiszem, hogy eredményesen társíthatók lennének, hiszen nagyon békés madarak, zavarnák őket az agresszívabb fajok. Nagyon eredményes volt a különböző csicsörkefajokkal történő társítás, a hasonló eleség miatt.

Június elejétől július végéig mindhárom pár költeni kezdett és kizárólag a fenyőt használták a fészkeléshez. Halvány krémszínű tojásukból a fiókák 13 nap múlva kelnek ki és 2 hét után kirepülnek.

Egyes vélemények szerint érzékenyek a fészekkontrollra, én azonban ezt nem tapasztaltam a kótló madaraknál. Mindamelllett kezdetben érdemes szem előtt tartani ezt, mert bizonyosan lehetnek olyan párok, amelyek nem veszik jó néven a zaklatást, és egész fészekaljukat elhagyják miatta.

Felnevelésükhöz valószínűleg fogyasztottak a többi madárnak beadott tojásos lágyeleségből, más semmi különösebbet nem igényeltek.

A fiatalokat önállóvá válásuk után leválasztottam a szülőktől. Nemüket csak a következő évben, amikor ivarérettek lettek, lehetett biztosan meghatározni. Időközben újabb szállítmányok is érkeztek az élőhelyről, kevés volt az igény a szaporulatra. Ezért pár év után az 5 párra növekedett állományt felszámoltam, mert kellett a helyük más fajoknak. Már évek óta nem láttam börzéken, ismét ritkává vált! Mellesleg a behozott rengeteg egzótának sem látom a szaporulatát a tenyészetekben, börzéken és kiállításokon!

Esetük jó példa arra, hogy jobban meg kell becsüljük az importmadarokat, mert a bőség csak rövid ideig tart! Bizony jó lenne ismét abban a 10 import gerleiben gyönyörködni! Csak ajánlani tudom mindenkinek a tartását, aki hozzá tud jutni!

Fülöp János

GYÁSZHÍR

Vass Sándor
(1933-2013)

Eszteró Lajos
(1944-2013)

Marlok János
(1944-2013)

A Siroki Zoltán Alapítvány kuratóriuma részvétét fejezi ki az elhunytak családtagjainak.
Emléküket kegyelettel megőrizzük.

A Siroki díj (vándorszerleg) eddigi tulajdonosai

1993 Péter Géza
1994 Ballagó Emánuel
1995 Virágh Dezső
1996 Laskay Sándor
1997 Vas Sándor
1998 Tóth Sándor
2001 Lakó Antal
2002 Gere Géza
2004 Diószeghy Sándor
2005 Soós János
2006 (Dogosi Károly jelölt, elhalálozott)
2008 Makai Pál
2011 Pócsi Béla
2012 Pálinkás György
2013 Maróti Béla